

УДК 78:378.016 (100)

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2024-3-5>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Тарчинська Юлія Георгіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інструментального виконавства
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0000-0003-2029-4037
e-mail: jutarchinska@gmail.com

Івченко Галина Андріївна

заслужений діяч мистецтв України,
доцент кафедри вокально-хорового мистецтва
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0009-0008-1496-4077
e-mail: givchenko1962@ukr.net

Сітовський Леонід Петрович

заслужений працівник культури України
доцент кафедри вокально-хорового мистецтва
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0000-0001-8684-747X
e-mail: s.leonid1953@gmail.com

Актуальний закордонний досвід підготовки фахівців мистецької освітньої галузі свідчить про належну оцінку спільнотою економічно розвинених країн мистецтва як важливого чинника збереження історичних, національних та культурних цінностей, як стратегічного засобу соціального, економічного, освітнього розвитку суспільства, дієвого способу формування творчого потенціалу особистості, її здатності до духовного та інтелектуального зростання. Ефективність освітньої системи цих країн спонукає до вивчення інноваційних практик в іноземній мистецькій освіті, прийнятних для використання у вітчизняному навчально-виховному процесі.

Урахування гуманістичного підходу згідно зарубіжного досвіду передбачає: створення максимально сприятливих умов для професійного становлення та самовдосконалення особистості, унікального розвитку кожного здобувача шляхом надання можливостей для реалізації його власної освітньої траєкторії, розкриття засобами мистецької освіти у її міждисциплінарних зв'язках особистісного духовного та художнього потенціалу й формування ціннісної системи на національному ґрунті, культури толерантних взаємин.

Компетентнісно орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецької освітньої галузі передбачає залучення студентів до інтенсивного навчання із поступовим включенням їх у різні види практичної діяльності. Це підносить цінність творчо-діяльничого підходу, основними завданнями якого в контексті дослідження виявлено: орієнтування освітнього процесу на суспільно значущі результати, ефективне поєднання індивідуального самостійного навчання з інноваційною колективною (а також автономною) креативною діяльністю, продуктивна партнерська взаємодія студентів із викладачами-наставниками, шкільними педагогами, менторами.

Зорієнтованість освітньої політики провідних іноземних держав на регіональні суспільні інтереси та інтеграційні процеси актуалізує гуманітарний підхід, що забезпечує сприятливі умови для підготовки фахівців у системі мистецької освіти: адаптивність і гнучкість, варіативність змісту високоякісної освіти, у тому числі наявність великого вибору освітнього ресурсу на рівні закладів, широкота вузькопрофільних спеціальностей, програм підготовки, інтеграція уявлень з різних галузей знань.

З погляду перетворення освітнього середовища на засіб якісної діагностики, моделювання та прогнозування результатів підготовки майбутніх фахівців до їх професійної самореалізації важливим є іноземний досвід щодо: міжособистісної взаємодії на принципах академічної доброчесності, забезпечення комфортного середовища в умовах інклюзивного навчання, актуального матеріально-технічного супроводу освітньої діяльності.

Ключові слова: мистецька освіта, мистецька освітня галузь, підготовка фахівців мистецької освітньої галузі, загальна мистецька освіта, іноземний досвід, порівняльна педагогіка.

SOME ASPECTS OF FOREIGN EXPERIENCE IN TRAINING SPECIALISTS IN THE ARTISTIC EDUCATION SECTOR

Yuliia Tarchynska

Rivne State University of the Humanities

Halyna Ivchenko

Rivne State University of the Humanities

Leonid Sitovsky

Rivne State University of the Humanities

The current foreign experience of training specialists in the art education sector shows that the community of economically developed countries properly assesses art as an important factor in the preservation of historical, national and cultural values, as a strategic means of social, economic and educational development of society, an effective way of formation of the creative potential of the individual, his/her ability to spiritual and intellectual growth. The effectiveness of the educational system of these countries encourages the study of innovative practices in foreign art education that can be used in the domestic educational process.

Taking into account the humanistic approach in accordance with foreign experience involves: creating the most favourable conditions for the professional formation and self-improvement of the individual, the unique development of each student by providing opportunities for the implementation of their own educational trajectory; disclosure of personal spiritual and artistic potential through art education in its interdisciplinary connections and the formation of a value system on a national basis, a culture of tolerant relations.

Competence-based training of future specialists in the art education sector assumes the involvement of students in intensive training with their gradual involvement in various types of practical activities. This enhances the value of the creative activity approach, the main tasks of which in the context of the study were identified as: orientation of the educational process towards socially significant results, effective combination of individual independent learning with innovative collective (as well as autonomous) creative activity, productive partnership interaction of students with instructors, school teachers, mentors.

The focus of the educational policy of leading foreign countries on regional public interests and integration processes actualises the humanitarian approach, which provides favourable conditions for training specialists in the art education system: adaptability and flexibility, variability of the content of high-quality education, including the availability of a large selection of educational resources at the level of institutions, broad and narrow specialities, training programmes, and integration of ideas from different fields of knowledge.

From the point of view of transforming the educational environment into a means of qualitative diagnostics, modelling and forecasting the results of training future specialists for their professional self-realisation, it is important to have foreign experience in interpersonal interaction on the principles of academic integrity, ensuring a comfortable environment in inclusive education, and up-to-date material and technical support of educational activities.

Key words: art education, art education sector, training of art education specialists, general art education, foreign experience, comparative pedagogy.

Постановка проблеми. Згідно із сучасними прогресивними поглядами на розвиток мистецької освіти в Україні ця галузь знань відіграє стратегічну роль у суспільно-культурному зростанні, збереженні кращих надбань вітчизняної школи. Підготовка конкурентоспроможних фахівців для мистецької сфери потребує (на тому ж рівні, що й інші важливі для держави галузі) орієнтування на сприйняття та генерування інноваційних підходів, методів і технологій викладання, інтеграції нововведень, підвищення кваліфікації надавачів освітніх послуг у тому числі шляхом міжнародного культурно-освітнього обміну.

Стан мистецького середовища загалом та мистецької освіти зокрема обумовлюється якістю

впливу навчально-виховного процесу на формування когнітивних здібностей здобувачів освіти, рівень їх емоційного, творчого розвитку, психолого-педагогічної та методичної компетентностей майбутніх фахівців, їх соціальних навичок і комунікації (в тому числі міжкультурної) тощо. Виконанню завдання забезпечення високої якості мистецької освіти, реалізації її потенціалу як однієї із ключових сторін суспільного розвитку, сприятиме вивчення важливих позитивних аспектів іноземних програм підготовки фахівців мистецької освітньої галузі, ефективних моделей та підходів до навчання. Крім того, питання аналізу і творчого засвоєння зазначеного закордонного досвіду суттєво актуалізуються в умовах глобалізаційних процесів.

Аналіз досліджень. Вивченню проблеми професійної підготовки сучасної генерації здобувачів в іноземних освітніх закладах присвячені праці низки науковців, які досліджували різні аспекти навчання та виховання майбутніх фахівців на міжнародному рівні. Зокрема, Osadcha *et al.* (2023) аналізували іноземний досвід використання засобів реалізації дистанційного навчання; Zelenina, Zelenin, & Senko (2022) досліджували рівень комунікативної медіакомпетентності викладачів мистецьких дисциплін України і США; у праці Saienko *et al.* (2023) виявлено важливу тенденцію подальшого розвитку освіти, що полягає у подоланні проблем соціалізації та глобалізаційних викликів, розвитку суспільства знань, постійному підвищенні особистісного рівня інформатизації тощо; на важливості взаємодії освітніх закладів та їхніх стейкхолдерів з метою створення спільних взаємовигідних інновацій наголошено у дослідженні Oliveira, Alves, & Leitao (2024) тощо.

Політика нашої держави у сфері освіти формується і реалізується на основі наукових досліджень, міжнародних зобов'язань, вітчизняного та іноземного досвіду з урахуванням прогнозів, статистичних даних та індикаторів розвитку з метою задоволення потреб людини та суспільства (Закон України «Про освіту», 2017). Одним із принципів провадження освітньої діяльності в Україні є інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір. З огляду на сучасну національну парадигму розвитку галузі вітчизняні науковці прагнуть наповнити зміст української освіти творчо засвоєними здобутками іноземного навчального середовища, що будуть відповідати інтересам країни та сприяти вдосконаленню підготовки здобувачів вищої освіти. У руслі сучасної порівняльної педагогіки постійно здійснюються дослідження освітньої сфери різних зарубіжних країн (Л. Волинець, Г. Ніколаї, Н. Рокіцька, Л. Сбітнева, Т. Харченко, В. Черкасов та багато ін.).

В умовах сьогодення особливо відчутною є потреба у духовному розвитку молодого покоління. Суттєва роль у реалізації цієї мети належить мистецькій освітній галузі. В дослідженнях відомих вітчизняних науковців мистецтво розглядається саме у контексті розвитку духовної культури особистості (І. Бех, О. Комаровська, Л. Масол, С. Нічкало, О. Рудницька, Л. Хлебникова та ін.). Мистецька освітня галузь є тим інструментом, що повинен сприяти розвитку всіх духовних ресурсів молодого покоління, необхідних для творчої самореалізації у будь-якій сфері діяльності.

Якість загальної мистецької освіти прямо пропорційна рівню підготовки майбутніх педагогів мистецтва, зокрема музичного мистецтва, у закладах фахової освіти. З огляду на це **мета дослідження** полягала у вивченні актуальних іноземних інноваційних практик у мистецькій освіті,

прийнятних для упровадження у вітчизняну систему навчання і виховання студентів.

Виклад основного матеріалу. До наукового обігу термін «мистецька освіта» було введено дослідницею проблем методології, теорії і методики мистецької освіти Оксаною Рудницькою. Це поняття вживається у трьох значеннях: як процес навчання та виховання, самовиховання особистості засобами різних видів мистецтв (архітектури, музики, образотворчого мистецтва тощо); як мережа освітніх закладів початкової, профільної, фахової передвищої та вищої мистецької освіти, закладів загального художньо-естетичного виховання включно із закладами поза стандартною освітньою системою (мистецькими студіями, курсами, майстер-класами тощо); як комплекс освітніх компонентів художньо-естетичного профілю. Одне з основних завдань мистецької освіти полягає у творенні, продукуванні й освоєнні мистецьких образів, розвитку мистецтва й формування культури особистості, її творчого потенціалу, здатності розуміти й оцінювати культурні надбання суспільства (Паньок, 2018). Мистецька освіта допомагає краще орієнтуватися і в непередбачуваних професійних та життєвих обставинах.

Проблема формування особистості засобами мистецької освіти дедалі більше актуалізується на тлі розвитку культурної дипломатії та зростання впливу представників України на міжнародних культурних платформах. Підготовка ж майбутніх учителів мистецтва вимагає постійного оновлення через відкритість таких систем, як університети, інститути та коледжі до новітніх векторів суспільства.

Проведення освітньої діяльності за спеціальністю 014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) обумовлене завданнями фахової діяльності педагога-предметника, спрямованої на забезпечення органічного поєднання процесів навчання, виховання та розвитку учнів в опорі на загальні і спеціальні компетентності висококваліфікованого вчителя музичного мистецтва.

У контексті положень вітчизняного професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) основними тенденціями розвитку загальної середньої освіти в Україні є: гуманізація освітнього процесу; компетентнісний підхід; забезпечення рівних можливостей для кожного здобувача освіти; дотримання принципів академічної доброчесності; створення освітнього середовища, що передбачає становлення вільної особистості здобувача, забезпечення його гармонійного інтелектуального, психічного та фізичного розвитку, формування системи загальнолюдських та національних цінностей тощо.

Зростанню якості підготовки вчителя музичного мистецтва в процесі оволодіння ним предметними компетентностями у мистецькій освітній

галузі сприятиме звернення до особистісно-орієнтованого, творчо-діяльнісного, аксіологічного підходів, також – максимально перспективної для розвитку студента організації освіти (органічне поєднання навчання, виховання та принципів розвивального навчання) (Тарчинська, 2018).

Важливим є орієнтування і на актуальні тенденції освітньої політики у країнах зі сталим рівнем економічного розвитку. За конкурентоспроможністю лідерські позиції у сучасному світі впевнено зберігають Сполучені Штати Америки. Це лідерство досягнуте серед іншого завдяки нововведенням та якості освіти. Власний досвід дворічного навчання здобувача вищої музично-педагогічної освіти Анни Кобилінської (Кобилінська, 2023) у коледжі мистецького профілю Virginia Peninsula Community College (Вірджинія, США) дозволив дослідниці вивчити специфіку мистецької освіти у громадських коледжах (неповна вища освіта з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста). Головні цінності закладу корелюються із стандартами американської освіти щодо організації навчально-виховного процесу, посилення вимог до рівня кваліфікації викладачів та академічних досягнень студентів, пріоритетному врахуванні в освітній підготовці регіональних інтересів.

У центрі уваги організаторів освітнього процесу коледжу – орієнтація на інтереси, запити та уподобання майбутніх фахівців; питання толерантної міжособистісної взаємодії у середовищі студентів, а також у співпраці в системі зв'язків: адміністрація – викладачі – здобувачі освіти; академічна доброчесність; компетентісна освіта із використанням сучасних технологій та освітніх методик; організація інклюзивного навчання; спрямованість на розвиток критичного мислення, творчих здібностей у контексті особистісного розвитку. Заохочуються також командна робота, проєктна діяльність та формування практичних навичок на уроках мистецтва як підготовка до самореалізації у майбутньому професійному середовищі.

Теоретичні курси коледжу містять різні види діяльності, спрямовані на формування здатності до автономних суджень. Опанування цих дисциплін передбачає поєднання вивчення теорії та історії мистецтва із практичною роботою: колективними дискусіями, доповідями, відвідуванням культурно-мистецьких заходів, галерей та музеїв, складанням аналітичних звітів, виконанням дослідницьких завдань, групових та індивідуальних творчих проєктів. Творчому зростанню студентів коледжу сприяє рефлексія їх власних робіт та зворотній зв'язок від однокурсників.

Загалом навчання організовується так, щоб воно максимально сприяло індивідуальному розвитку студента. Здобувачі освіти мають право

вільно обирати дисципліни для вивчення (навіть їх кількість, водночас не менше п'яти-шести предметів на семестр). Викладацька діяльність спрямовується на стимулювання ініціативи і творчості у навчанні, активної самостійної праці здобувачів, а не передання їм «готових» знань. Акцент в академічній роботі робиться головним чином на засвоєнні практичних навичок для застосування у подальшому навчанні або у майбутній фаховій діяльності (викладається лише той теоретичний матеріал, що може бути використаний у подальшій роботі).

Комфортні умови навчання у коледжі забезпечуються наявністю спеціалізованих кімнат, призначених для відпочинку (або виконання легкої руханки) та навчання студентів із особливими потребами. Цікавою для упровадження у вітчизняну практику є робота академічних радників закладу (менторів), які безкоштовно допомагають абітурієнтам обирати варіанти майбутньої освіти, знайомитися з особливостями навчання у закладі, прогнозувати шляхи працевлаштування. У подальшому ментори орієнтують здобувачів освіти щодо питань навчання за обраною ними освітньою програмою, формування студентських груп за інтересами тощо. Навчальна робота здобувачів додатково мотивується історіями успіху випускників коледжу та можливостями академічної мобільності.

Стандартизація змісту загальної мистецької освіти Китаю обумовила потребу у формуванні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва цієї країни до інноваційної діяльності з учнями на засадах інтегрованого навчання. Освітня робота зі школярами розглядається у республіці з позиції збереження національних культурних надбань та наповнення їх сучасними ідеями національної ідентичності. Китайська методична думка концентрується на пошуку засобів розкриття творчого потенціалу особистості, здатної моделювати прогресивне майбутнє на основі досвіду минулого. З цією метою наголошується на потребі створення і викладання на високому професійному рівні курсів з вивчення народної музики. Ефективність роботи вчителя мистецтва пов'язується із формуванням його інтеграційно-педагогічних умінь, спрямованих на доцільне практичне застосування в професійній діяльності сформованих у ході здобуття мистецької освіти спеціальних компетентностей. Функціонально-інтегративним ядром такого шкільного мистецького навчання є діяльнісна тріада сприймання – створення – виконання синтетичних жанрів (Беземчук, У Юе, 2023).

Британська освіта згідно з міжнародними стандартами вважається однією з найкращих. За рейтингом успішності навчальні заклади Англії поступаються лише США. Університети Сполу-

ченого Королівства активно інтегруються у глобальній освітній простір: співпрацюють з міжнародними партнерами через програми обміну студентами, суворо дотримуються світових стандартів якості (відповідність британських освітніх програм найвищим стандартам контролює така авторитетна організація як Quality Assurance Agency for Higher Education).

У 2024 році урядовці Англії суттєво профінансували оновлений Національний план музичної освіти, згідно з яким усі громадяни країни отримують рівні можливості щодо набуття досвіду співу, гри на інструменті та створення музики в контексті загальної навчально-виховної підготовки. На основі цих базових рівнів музичного розвитку молода людина може визначитися із подальшим професійним шляхом: обирати чи ні кар'єру музиканта, музичного педагога. Така оцінка музичної галузі пов'язана із переконанням англійців у підвищенні когнітивних здібностей дітей та молоді завдяки музичним заняттям, залежності економічного добробуту держави від якісного розвитку зокрема і музичної сфери. Учителі музики Великої Британії здобувають освіту у коледжах, університетах, професійних інститутах. Тим, хто отримав музичну освіту у школах, музичних коледжах, музичних академіях і обрав професію шкільного вчителя потрібно підтвердити кваліфікацію за педагогічним напрямом.

Фах учителя в Англії є досить престижним. Його підготовка передбачає формування у здобувачів високого рівня професіоналізму, організаційних здібностей, особистісних якостей, необхідних для результативності їх освітньої діяльності. Когнітивна, праксеологічна, аксіологічна складові процесу формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя суттєво обумовлюються практикою в англійській середній школі. Студенти взаємодіють із викладачами ЗВО, шкільними педагогами та однокурсниками при плануванні уроків, розробленні навчальних програм і матеріалів. Тож професійна підготовка майбутніх учителів Великої Британії носить яскраво виражений практичний характер. Водночас освітні програми передбачають узгоджене поєднання ґрунтового теоретичного та практичного компонентів педагогічної освіти (Бігун, 2019). В опануванні творчих спеціальностей велика увага приділяється розкриттю здібностей та талантів здобувачів через спонукання їх до різноманітної креативної діяльності: мистецької, дослідницької, критичної, проектної тощо.

Серед лідерів світового культурного впливу чільне місце посідає Франція. Мистецька освіта країни спрямована на професійну підготовку молоді в умовах стрімких соціокультурних змін. Система вищої освіти Франції сприяє успішній та своєчасній адаптації університетів до актуальних

завдань особистісного й професійного становлення майбутніх фахівців. Музичну, а також інтегровану мистецьку освіту надають: національні й регіональні консерваторії, центри художньої освіти, університети, вищі школи, вищі педагогічні школи, творчі курси, літні академії тощо. Здобувачі мають широкий вибір, як щодо типу освітнього закладу, так і – спеціалізації. Тяжіння до вузької спеціалізації особливо вирізняє французьку прагматичну модель освіти.

Система підготовки фахівців (зокрема музично-педагогічної) відповідає загальноєвропейській: бакалавр, магістр, доктор наук. Це сприяє взаємовизнанню дипломів, академічній мобільності студентів Франції та європейського простору. Французька держава також досі залишається гарантом доступності системи підготовки педагогічних кадрів, їх працевлаштування й безперервного підвищення кваліфікації.

Загалом педагогічна професія у цій країні високо шанується, як і у багатьох європейських державах. Вона здобувається шляхом інтенсивного, ґрунтового засвоєння знань профільного предмету та психології. Процес опанування необхідних академічних знань чергується із практичною спрямованістю навчання (регулярним проведенням уроків з попередньою їх підготовкою за допомогою наставника – кращого вчителя-предметника школи). Таким чином детальне вивчення педагогічних технологій і методів продовжується у практичній перевірці ефективності їх застосування, а також під час колективних форм моделювання педагогічних ситуацій у студентському середовищі.

Доступність педагогічної освіти водночас поєднується із серйозними вимогами до її результатів. Про високу академічну завантаженість французьких студентів свідчить факт заборони будь-яких підробітків під час навчання. Обрана кваліфікація визначає своєрідність освітніх планів, види складних випускних іспитів.

Тенденції демократизації та індивідуалізації вищої музично-педагогічної освіти у Франції виявляються вже при вступі. Зокрема в університетах відбіркову комісію цікавлять передусім мотивація абітурієнтів та їх особистісні якості. Професійно важливими ж уміннями випускника педагогічного освітнього закладу, окрім фахових, предметних його компетентностей, вважаються відданість професії, повага до особистості учня, стійкість до стресів, почуття гумору тощо (Смирнова, 2022).

Питання вдосконалення якості підготовки вчителів музичного мистецтва становлять інтерес для науковців і в контексті звернення до альтернативних моделей мистецької освіти. З цього погляду О. Іоновою та Ма Лі (Іонова, Ма Лі, 2023) було досліджено навчально-виховний процес у низці

закладів вищої освіти Німеччини: Штутгартській Вільній вищій школі, Інституті вальдорфської педагогіки, Аланус університеті мистецтв і соціальних наук. Музичне мистецтво розглядається їх академічною спільнотою у різних міждисциплінарних зв'язках як засіб формування незалежної, творчої, гармонійно розвиненої особистості. Заняття у зазначених закладах вищої освіти спрямовані на плекання психолого-педагогічних, дидактичних і методичних знань, аналіз шкільних уроків та різних видів діяльності вчителів, самостійне проведення уроків музики у різних класах і музичних занять у шкільних ансамблях, хорах, оркестрах тощо.

Суттєвими особливостями організації освітнього процесу зокрема у Вільній вищій школі м. Штутгарта є співвіднесення змісту музично-педагогічних дисциплін з такими галузями знань, як антропософська антропологія, психологія тощо; впровадження взаємопов'язаних художніх курсів: рецитації, евритмії, музики, образотворчого мистецтва, акторської майстерності (в опануванні цих курсів застосовується широке коло музично-практичних завдань: вправи з формування індивідуального й хорового мовлення та співу, імпровізація зі звуком та голосом, індивідуальне вираження поетичного й музичного елементів у русі та просторі, хореографічні форми для мовлення й музики, створення скульптур, малювання різними матеріалами у вільній формі, у різній техніці, опанування елементів акторського тренінгу та сценічно-імпровізаційних переживань тощо); стимулювання особистісної ініціативи здобувачів вищої освіти (активне включення у процес формування власної освітньої траєкторії та орга-

нізації суспільної роботи у студентському середовищі); використання якісних форм контролю, що виявляють здатність здобувачів до успішного систематичного застосування набутих компетентностей.

Висновки. Актуальний закордонний досвід підготовки фахівців мистецької освітньої галузі свідчить про належну оцінку спільнотою економічно розвинених країн мистецтва як важливого чинника збереження історичних, національних та культурних цінностей, як стратегічного засобу соціального, економічного, освітнього розвитку суспільства, дієвого способу формування творчого потенціалу особистості, її здатності до духовного та інтелектуального зростання. Ефективність іноземної освітньої системи постійно перевіряється якістю впливу конкретних моделей викладання на процес професійного становлення майбутніх фахівців та результативністю цих моделей у довгостроковій перспективі кар'єрного шляху випускників мистецьких освітніх закладів. Тож у вітчизняному освітньому просторі варто враховувати шляхи вдосконалення вищої школи у США, Китаї, Великій Британії, Франції, Німеччині й інших високорозвинених країнах у двох напрямках: якісного моніторингу діяльності освітніх закладів (як і професійної реалізації випускників) та виваженої інтеграції у глобальний освітній простір.

Перспективою подальших досліджень питань упровадження в систему національної мистецької освіти прогресивного іноземного досвіду підготовки майбутніх музичних педагогів є детальне наукове вивчення результатів імплементації високіх міжнародних стандартів у освітнє середовище України.

Література:

- Osadcha K. P., Osadchyi V. V., Symonenko S. V., & Medynska S. I. (2023). Analysis of the state of the art of modern e-learning in higher education in Germany. *Journal of Physics: Conference Series*, 2611, 012021, 1–14. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1742-6596/2611/1/012021>.
- Zelenina N., Zelenin V., & Senko E. (2022). Communicative Media Competence of Acting and Opera Teachers During Online Training of Future Opera Singers in Ukraine and the USA. *Studies in Media and Communication*, 10 (3), 236 – 244. <https://doi.org/10.11114/smc.v10i3.5856>.
- Saienko V., Zabiіaka I., Potikha O., Riabinina O., & Mykhaliuk A. (2023). Information Society: Educational Trends and Technical Aspects of Formation (EU Experience). *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 23 (11), 231 – 239. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i11.6232>.
- Oliveira T., Alves H., & Leitao J. (2024). Co-creation and innovation in higher education institutions: a systematic literature review and research agenda. *International Journal of Educational Management*, 38 (3), 839 – 872. <https://doi.org/10.1108/IJEM-09-2023-0456>.
- Про освіту. Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (редакція від 06.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
- Паньок Т. В. (2018). Мистецька освіта. Енциклопедія Сучасної України / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк (та ін.); НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-64674>.
- Вчитель закладу загальної середньої освіти. Професійний стандарт, затверджено Міністерством освіти і науки України № 1225 від 29.08.2024. URL: <http://surl.li/vyeekr>.
- Тарчинська Ю (2018). Теорія і методика викладання гри на музичному інструменті : навчально-методичний посібник. Рівне : РДУ. 55.

Кобилінська А. С. (2023). Система загальної мистецької освіти в англomовних країнах : магістерська робота : 014.13. Кривий Ріг. 88.

Беземчук Л. В., У Юе (2023). Підготовка майбутніх музично-педагогічних працівників в Україні та КНР до викладання оновленого змісту шкільної середньої освіти на принципах інтеграції. *Professional Art Education*, 4 (1), 14–23.

Бігун О. М. (2019). Педагогічна підготовка вчителя в коледжах Великої Британії та України: порівняльний аспект. *Педагогічні науки*, 88, 92 – 98.

Смирнова Т. А. (2022). Особливості розвитку сучасної музичної освіти у вищих закладах зарубіжжя. *Professional Art Education*, 3 (2), 35 – 43.

Іонова О. А., Ма Лі (2023). Підготовка вчителя музичного мистецтва для вальдорфських шкіл: досвід Німеччини. *Теорія та методика навчання та виховання*, 54, 61 – 73.

References:

Osadcha K. P., Osadchyi V. V., Symonenko S. V., Medynska S. I. (2023). Analysis of the state of the art of modern e-learning in higher education in Germany. *Journal of Physics: Conference Series*, 2611, 012021, 1–14.

Zelenina N., Zelenin V., Senko E. (2022). Communicative Media Competence of Acting and Opera Teachers During Online Training of Future Opera Singers in Ukraine and the USA. *Studies in Media and Communication*, 10 (3), 236–244.

Saienko V., Zabiaka I., Potikha O., Riabinina O., Mykhaliuk A. (2023). Information Society: Educational Trends and Technical Aspects of Formation (EU Experience). *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 23 (11), 231–239.

Oliveira T., Alves H., Leitao J. (2024). Co-creation and innovation in higher education institutions: a systematic literature review and research agenda. *International Journal of Educational Management*, 38 (3), 839–872.

Pro osvitu. Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VIII [On Education. Law of Ukraine from September 5, 2017, № 2145-VIII]. (redaktsiia vid 06.10.2024). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

Panok T. V. (2018). Mystetska osvita. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Art education. Encyclopaedia of Modern Ukraine]. Redkol.: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiy, M. H. Zhelezniak (ta in.); NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv : Institute of Encyclopaedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-64674> [in Ukrainian].

Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity [Teacher of a general secondary education institution]. Profesiinyi standart, zatverdzheno Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy № 1225 vid 29.08.2024 [Professional standard, approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1225 dd. 29.08.2024]. Retrieved from: <http://surl.li/vyeekr> [in Ukrainian].

Tarchyńska Yu. (2018). Teoriia i metodyka vykladannia hry na muzychnomu instrumenti : navchalno-metodychnyi posibnyk [Theory and methodology of teaching musical instrument playing: a study guide]. Rivne : RSHU. 55 [in Ukrainian].

Kobylynska A. S. (2023). Systema zahalnoi mystetskoï osvity v anhlomovnykh krainakh [The system of general art education in English-speaking countries] : Master's thesis. Kryvyi Rih. 88 [in Ukrainian].

Bezemchuk L. V., U Yue (2023). Pidhotovka maibutnykh muzychno-pedahohichnykh pratsivnykiv v Ukraini ta KNR do vykladannia onovlenoho zmistu shkilnoi serednoi osvity na pryntsyapkakh intehratsii [Training of future music teachers in Ukraine and the People's Republic of China to teach the updated content of school secondary education on the principles of integration]. *Professional Art Education*, 4 (1), 14–23 [in Ukrainian].

Bihun O. M. (2019). Pedahohichna pidhotovka vchytelia v koledzhakh Velykoi Brytanii ta Ukrainy: porivnialnyi aspekt [Teachers' training in colleges in the UK and Ukraine: A Comparative Perspective]. *Pedahohichni nauky*, 88, 92–98 [in Ukrainian].

Smyrnova T. A. (2022). Osoblyvosti rozvytku suchasnoi muzychnoi osvity u vyshchyykh zakladakh zarubizhzhia [Peculiarities of the Development of Modern Music Education in Higher Education Institutions Abroad]. *Professional Art Education*, 3 (2), 35–43 [in Ukrainian].

Ionova O. A., Ma Li (2023). Pidhotovka vchytelia muzychnoho mystetstva dlia valdorfskykh shkyl: dosvid Nimechchyny [Music teacher training for Waldorf schools: the German experience]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, 54, 61–73 [in Ukrainian].